

מסקנות וועדת משנה לבדיקת סוגיות תכנון וסביבה במפרץ חיפה

1. וועדת המשנה לבדיקת סוגיות תכנון וסביבה במפרץ חיפה מונתה ביום רביעי, 19 במרץ 2014, כדי לבחון סוגיות של תכנון וסביבה במפרץ חיפה. מיד עם כינון הוועדה פרסמנו קריאה לכל הגורמים המעורבים להעביר לעיוננו חומרים בנושאים הרלוונטיים לעבודתנו, ובמרכזם הנושאים שהועלו בישיבת וועדת הפנים והגנת הסביבה שהחליטה על הקמת וועדת המשנה. ברצוננו לציין את שיתוף הפעולה מצד כל הגורמים, את הגישה הרצינית ואת החומרים הרבים שהתקבלו, חומרים אשר סייעו רבות לעבודת הוועדה. שמחנו לראות את המעורבות האזרחית הרבה, הן מצד ארגוני הסביבה והן מצד תושבי האזור, בהליכים ציבוריים, ובכללם בהליכי התכנון הנוגעים לאיכות חיים ואיכות הסביבה.
2. את החומרים שקיבלנו העלינו גם לאתר האינטרנט של הוועדה וביקשנו התייחסות של הציבור אליהם. מתכונת פתוחה ושקופה זו של עבודת הוועדה סייעה לציבור הרחב להיות מעורב, להכיר את החומרים שבפנינו ולקבל מידע על העמדות של הגורמים השונים שהוצגו בפני הוועדה.
3. במסגרת עבודת וועדת המשנה קיימנו סיור מקיף באזור המפרץ – ביקרנו בנמל, באזור שדה התעופה, ובמתחם התעשיות הפטרוכימיות ובמרכזו תשלובת בז"ן. במסגרת הסיור קיבלנו הסברים ותשובות לשאלות שהעלינו. גם הסיור היה פתוח לנציגי תושבים וארגונים סביבתיים ורבים מהם גם התבטאו בדיון הסיכום שקיימנו במשרדי איגוד הערים לסביבה.
- הוועדה קיימה יום דיונים ארוך נוסף בחיפה בו התארחנו בטכניון באולם מוסד נאמן. גם כאן שמענו נציגים של גורמים עירוניים, כלכליים, סביבתיים וכן נציגי תושבים שהתייחסו לכל הסוגיות שנדונו ע"י הוועדה.
4. הקמת וועדת המשנה לבחינה כוללת של סוגיות התכנון והסביבה במפרץ חיפה היתה מהלך מחויב. אין זה תפקידנו לבוא במקומם של מוסדות התכנון, אבל זו חובתה של הכנסת לבצע פיקוח פרלמנטרי על כלל פעילותה של הרשות המבצעת ובכלל זה גם על פעולות המוסדות התכנוניים.
- 4א. האזור אותו בחנו הוא לב המטרופולין של חיפה. הוא ממוקם בתווך, בין עיר הכרמל לבין ערי הקריות. ההחלטות שמתקבלות כיום באזור הזה עלולות לסכל את אפשרות התפתחותה של ריקמה מטרופוליטנית רציפה. סוגיית התפתחותו האורבנית של מטרופולין חיפה חייבת לעמוד בפני מקבלי ההחלטות בבואם לקבל החלטות תכנוניות ביחס לעתידו של האזור. **אנחנו מוטרדים מכך שרצף ההחלטות המתקבלות עתה עלול ליצור רצועת הפרדה תעשייתית בלב המטרופולין הזה**, רצועה שתפריד בין עיר הכרמל לבין ערי הקריות, ברצף שמתחיל מנמל המפרץ ועורף הנמל ויימשך אל מתחם התעשיות הפטרוכימיות ואל ריכוז התעשיות והחומרים המסוכנים המתוכנן במיתחם קרקעות הצפון, שבו, על-פי התכנית, ירוכזו בין השאר מיכלי דלק ויאוחסן גז"מ.

4. בפני הועדה נפרשה קשת רחבה של בעיות וסוגיות הנוגעות למפגעים סביבתיים ואחרים באזור מפרץ חיפה. הועדה לא יכולה היתה ולא התיימרה למצות את הדיון במכלול רחב זה של סוגיות. בחרנו, אפוא, להתמקד בשלושה מוקדים בולטים שהזדקרו לעין ודורשים, לדעתנו, טיפול מיידי ויסודי.

הסוגיה האחת – חומרים מסוכנים והסכנות בהם הן בשגרה והן במצבים מיוחדים (כגון: תקלות, מצבי מלחמה, רעידות אדמה וכיו"ב). הסוגיה השנייה – הזיהום השוטף של הסביבה, האוויר, המים והקרקע כתוצאה מפעילות התעשיות והמתקנים השונים. הסוגיה השלישית – ההשלכות הסביבתיות של הקמת המתכונת של נמל ימי חדש במפרץ חיפה. במסענו על פני שלושה צירים מרכזיים אלה זיהינו מספר סוגיות פרטניות העומדות בימים אלה על סדר היום הציבורי ונדונות אף במוסדות התכנון, ומצאנו צורך להתייחס לסוגיות אלה באופן מיוחד.

5) **נקודת המוצא של עבודתנו היא הממצאים הקשים של משרד הבריאות בענייני התחלואה סביב המפרץ, כפי שבאו לידי ביטוי בדו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת מיום 28 ביולי 2014 (מצ"ב כנסת לדו"ח זה ומסומן באות א).** נתונים אלה מראים שיעורי תחלואה גבוהים יותר במחלות סרטן בנפות חיפה ועכו ביחס למוצע התחלואה הארצי (15%-ו-16% בהתאמה בקרב גברים, ו-15%-ו-11% בהתאמה בקרב נשים), וכן שיעורים גבוהים של תחלואת אסתמה בקרב ילדים במטרופולין חיפה (יותר מפי 2 משיעור התחלואה הממוצע בישראל). **אי אפשר להתעלם מנתונים אלה ואסור להשלים איתם. הם חייבים להיות במרכז הדיון וההחלטות התכנוניות ביחס לאזור זה.**

6) לתמונת מצב זו צריך להוסיף את דבריו של מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה, במכתבו אלינו מיום 22 באפריל 2014 שתמציתם היא שבאזור מפרץ חיפה קיים ריכוז גבוה של מפעלים בעלי השפעה סביבתית ניכרת וכן רמה גבוהה ביותר של פליטת מזהמים לסביבה לעומת כל מקום אחר בארץ. לפי המידע שמסר המנכ"ל במכתבו, ניתוח הדיווחים שהוגשו למרשם הפליטות לסביבה (מפל"ס) ממחיש את המצב הייחודי של העיר חיפה לעומת ערים אחרות:

- **בעיר חיפה** קיים מספר המפעלים המדווחים (מפעלים גדולים ובעלי השפעה סביבתית ניכרת שהוטלה עליהם חובת דיווח מיוחדת) הגבוה בארץ (20) כאשר הבאים אחריה -רמת חובב (14), אשדוד (12) ונתניה, פתח-תקוה, אשקלון (6).
- פליטת חומרים אורגניים נדיפים ממפעלי **מפרץ חיפה** הנה 2,400 טון/שנה בעוד שפליטת חומרים אלה ממפעלי רמת חובב הנה 111 טון/שנה.
- פליטת המזהמים לנחל הקישון ממפעלי מפרץ חיפה היא 83,000 טון בשנה (מתוכם 78,000 טון מלח). סך הפליטות לשאר הנחלים בארץ היא 20,100 טון בשנה.
- פליטת חומרים מסרטנים לקמ"ר **במחוז חיפה** גבוהה בסדר גודל משאר המחוזות: 30.4 ק"ג/קמ"ר במחוז חיפה, 1.7 עד 5.3 ק"ג/קמ"ר בשאר המחוזות.

7) ברמה של מדיניות ציבורית, עלינו לקרוא את נתוני התחלואה הקשים יחד עם נתוני רמת הפליטות התעשייתיות המסוכנות באזור מפרץ חיפה. נתונים אלה חייבים להיות הבסיס לקביעת המדיניות התכנונית-סביבתית באזור המפרץ. אמנם צירוף הנתונים הללו, כשלעצמו, לא די בו כדי לגבש קשר סיבתי-משפטי בין הרמות הגבוהות של פליטות חומרים מזהמים שונים מהתעשייה לבין שיעורי התחלואה. אולם השאלה שבפנינו איננה שאלת הקשר המשפטי במובן הסיבתי. סיבתיות משפטית מביטה אחורה ומבקשת לקבוע אחריות. אנחנו מעוניינים בסוגייה שונה לחלוטין, סוגיית ההחלטות התכנוניות שצריך לקבל במבט לעתיד. זאת, בין היתר, על יסוד עקרון הזהירות המונעת.

8) נתוני התחלואה אכן מחייבים אותנו לקבל החלטות ברמה של מדיניות ציבורית. איננו צריכים להמציא גישה חדשה למדיניות ציבורית במצבים כאלה. גישה שכזו כבר קיימת ומעוגנת עמוק בחשיבה התכנונית-סביבתית. היא מוכרת כגישת הזהירות המונעת, ובמרכזה התפיסה שכאשר נוצר חשש אמיתי לסכנות בריאותיות, קמה בצידו החובה הציבורית לעשות את הדרוש כדי למנוע את היווצרותן.

א. עקרון הזהירות המונעת איננו רק מדריך לקבלת החלטות במישור הציבורי, אלא שהן המחוקק והן בתי המשפט כבר קבעו לא אחת שיש לאמץ עקרון זה כעקרון בעל תוקף משפטי המדריך את מקבלי ההחלטות וניצב בבסיס החלטותיהם. כך, למשל, נקבע בסעיף 1 לחוק אויר נקי, התשס"ח-2008 (להלן – "חוק אויר נקי")

"חוק זה מטרתו להביא לשיפור של איכות האוויר וכן למנוע ולצמצם את זיהום האוויר, בין השאר על ידי קביעת איסורים וחובות בהתאם לעקרון הזהירות המונעת, והכל לשם הגנה על חיי אדם, בריאותם ואיכות חייהם של בני אדם ולשם הגנה על הסביבה, לרבות משאבי הטבע, המערכות האקולוגיות והמגוון הביולוגי, למען הציבור ולמען הדורות הבאים ובהתחשב בצורכיהם."

וראו עוד, בין היתר, חוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק, התשע"א-2011, חוק הקרינה הבלתי מייננת, התשס"ה-2005, ועוד. עקרון הזהירות המונעת שאימצה הכנסת בחקיקתה צריך שינחה גם את הרשות המבצעת בכלל ואת מוסדות התכנון בפרט שכן אלה עוסקים בעיקר בעיצוב המרחב הציבורי לעתיד לבוא ועליהם לתת לעקרון זה משקל ראוי במסגרת החלטותיהם.

9) אנו ערים לכך שתחלואה בסרטן מתפתחת לאורך שנים. אכן, יתכן שממצאי התחלואה הקשים קשורים לרמת הזיהום הסביבתי שהתקיימה בעבר ולא-דווקא לרמת הזיהום כיום. זו בהחלט הנחה אפשרית. אבל אין לנו כל הוכחה לכך ואיננו רשאים לקבל במצב כזה החלטות העלולות להגביר את הסיכון לבריאותם וחייהם של בני אדם.

10) אשר על כן, ממצאי התחלואה החריגים באזור מפרץ חיפה חייבים להיות קו מנחה עיקרי להחלטות התכנוניות המתקבלות ביחס לאזור זה. גם בדין הקיים מצויים כלים המאפשרים לרשויות,

כבר עכשיו, לפעול להגנתו של הציבור. אמנם, ברמה האקטואלית, מה שמחייב גורמים המזהמים את האוויר הם ערכי הסביבה כפי שהם מוגדרים מכוח חוק אוויר נקי. אולם, ככל שאנחנו מדברים בהחלטות מינהליות או תכנוניות הצופות פני עתיד, אין להסתפק בקבוע בערכי הסביבה. בדיוק לשם כך קבע המחוקק את ערכי היעד – הערכים אליהם אנחנו שואפים להגיע כדי להבטיח בצורה אופטימלית את הבריאות ואת החיים. שאיפה זו איננה הכרזה ריקה. גם אם אין לערכי היעד משמעות מחייבת בהווה, אסור לנו לרוקן אותם מתוכן כאשר צופים פני עתיד. רק התחשבות מירבית בקבוע בערכי היעד בקבלת החלטות תכנוניות ומינהליות הצופות פני העתיד תיתן לקטגוריה הזאת את המשקל הראוי לקביעתם, שנעשתה בחקיקה ראשית. כמו שאמר בזמנו בית המשפט, המחוקק אינו משחית את מילותיו לריק.

ביטוי מפורש לחובה המוטלת על רשויות המינהל וגורמים אחרים ברשות המבצעת לשקול את ערכי היעד ולהנחות עצמם בהחלטותיהם בערכים אלה שאליהם יש לשאוף, נוכל למצוא בהוראות חוק אוויר נקי: כך, הממשלה בקובעה את התכנית הלאומית לצמצום זיהום האוויר צריכה לקבוע יעדי צמצום כאמור בשים לב לערכי היעד וכן לקבוע אמצעים ודרכים במסגרת התכנית שיובילו לצמצום זיהום האוויר כדי להתקרב לערכי היעד (סעיף 5 לחוק). החוק מוסיף מורה לממונה השוקל מתן היתר פליטה למפעל פלוני, לשקול את "השפעת פליטת המזהמים הצפויה ממקור הפליטה על אפשרות השגת ערכי יעד או ערכי ייחוס" (סעיף 20(ב)(1) לחוק). מדובר אפוא בערכים שלא נקבעו לתפארת המליצה, ועל מוסדות התכנון, כמו כל רשות מינהלית אחרת, לשקול את השפעת התכנון המוצע בפניהם על האפשרות להשיג את ערכי היעד או ערכי הייחוס.

11) ערכי היעד צריכים להיות מכשיר אפקטיבי בידי רשויות התכנון, גורמי הממשלה האחרים ואף כלי בידי בתי המשפט בבואם לקבל החלטות בסוגיות שלפנינו. אולם אנו, כגוף פרלמנטרי, איננו צריכים לראות את עצמנו כמקובעים גם למכשיר הזה. ככל שערכי היעד לא יספקו הגנות מתאימות לאינטרס הציבורי העליון של הגנת הציבור בפני שיעורי תחלואה חריגים, פתוחה בפנינו הדרך להמליץ על גישה שתחמיר גם מעבר לקבוע בערכי היעד.

ושוב, המבחן מבחינתנו חייב להיות ההשתכנעות שננקטות בדחיפות הפעולות הנדרשות כדי להפחית את שיעורי התחלואה החריגים באזור נשוא דיוננו.

11. מהאמור עד כה ברור, כי בבואם לדון ולהחליט בתכניות שיש בהן פוטנציאל לגרימת מפגעים סביבתיים במפרץ חיפה על מוסדות התכנון לשקול בכובד ראש את המצב הנוכחי, את הצורך לנקוט בפעולות אקטיביות להפחתת המפגעים הקיימים ואת המדיניות המבקשת לצמצם את המפגעים ולא להעמיס על האזור מפגעים נוספים, בהתבסס על עקרון הזהירות המונעת. לכן, לדעתנו, מן הראוי לבחון את התכניות המוצעות באזור זה בראיה כוללת ולא במקטעים בלתי קשורים זה לזה. יש לשאוף לצמצום, במסגרת תכניות אלה, את המפגעים בכלל וזיהום האוויר בפרט, על מנת להגשים את השאיפה המעוגנת בדין להתקרב, ככל האפשר, לערכי היעד ולערכי הייחוס שנקבעו.

12. מכאן נעבור למקד את מבטנו בסוגיה הנכבדה השניה שבה עסקנו לעומק – סוגיית החומרים המסוכנים. באזור מפרץ חיפה שורה ארוכה של מפעלי תעשייה המרכזים בתוכם כמות ניכרת שלחומרים מסוכנים במגוון רחב. ריכוז גבוה זה של מפעלים וחומרים מסוכנים יוצר, מיניה וביה רמת סיכון גבוהה להתרחשות אירועי חומרים מסוכנים ואפילו אירועי אסון המוני. יש מקום, אפוא, לבחון באופן מיידי את ההיערכות הראויה הן למניעתם של אירועים כאלה, הן להתמודדות עמם והן למניעת הגדלת הסיכון בעתיד. **בשנים 2011-2013 התרחשו אירועים רבים של חומרים מסוכנים במפעלים במפרץ חיפה.** הנה כמה דוגמאות:

בבז"ן אירעו בשנים 2011-2013 כ-20 אירועים חומרים מסוכנים במפעל בז"ן, אשר דווחו למשרד להגנת הסביבה. חלק מאירועים אלה מוגדרים כאירועים קטנים שניתן להם מענה על-ידי צוות המפעל.

במפעל גדיב אירעו בשנת 2013 שני אירועי חומרים מסוכנים. ב-7 במרס 2014 התרחש אירוע חומרים מסוכנים בו נשרף תנור הקסילן עקב כשל בתנור. המשרד להגנת הסביבה דרש מהמפעל להגיש תחקיר אירוע, כנדרש בהיתר הרעלים של החברה. בהתאם למסקנות התחקיר יוחלט באם לנקוט בצעדי אכיפה כנגד האחראים במפעל.

במפעל כרמל אולפניים אירעו בשנים 2011-2013 שלושה אירועי חומרים מסוכנים. ביוני 2012 התרחש אירוע חומרים מסוכנים במתקן פוליאטילן. הפקת הלקחים מהאירוע עוגנה בדרישות היתר הרעלים של המפעל.

במפעל דור כימיקלים אירעו בשנים 2011-2012 שלושה אירועי חומרים מסוכנים.

13) בשלושת החודשים בהם פעלה הועדה היינו עדים למספר תקריות ואירועים מסוכנים באזור מפרץ חיפה שנגרמו כתוצאה מפעילות המפעלים. תושבי האזור התלוננו על ריחות רעים, בחילות, צריבות עיניים וסחרחורות. התקריות יצרו בהלה בקרב תושבי האזור ותוצאות הבדיקות בעניינן טרם פורסמו. **לאירועים מסוכנים אלה לא ניתן להתייחס כחריגים, אלא הם מציאות רווחת ושיגרתית, כפי שמלמד גם דו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת.** בעקבות ריבוי האירועים הסביבתיים באזור, הנחה השר להגנת הסביבה, ח"כ עמיר פרץ ב-26/6/2014, את מנכ"ל משרדו, דוד לפלר, להקים צוות בדיקה לאירועים שהתרחשו לאחרונה. השר הורה להגביר את הפיקוח והאכיפה וכי הצוות שיוקם יכין תוכנית להרחבת פעילות הפיקוח והאכיפה ולהגברת השקיפות מול התושבים. הצוות הונחה להגיש את מסקנותיו והמלצותיו לשר בתוך 60 יום. אנחנו מברכים על הקמת הצוות וקוראים לו לקבל את ההחלטות המתחייבות כדי להפסיק את שיגרת התקריות המסוכנות באזור המפרץ.

14) ברמה הלאומית, נדרשת בחינה כוללת של המצב בו מרוכזים מפעלים וחומרים מסוכנים **באזור כה מאוכלס.** זו שאלה של מדיניות החייבת להיבחן במלוא הרצינות נוכח הסיכונים הקיימים באזור זה הן ברמה הביטחונית והן ברמה הבטיחותית. יש לשקול בכובד ראש לאילו תעשיות וחומרים

מסוכנים ישראל באמת זקוקה, ואילו תעשיות וחומרים מסוכנים אינם נדרשים אצלנו בהיקפים גדולים וגדלים.

לאחר שהסוגיה הזו תיבחן לעומקה ברמה הלאומית צריך יהיה לבחון את מיקומן של התעשיות והחומרים המסוכנים שהם אכן חיוניים למשק הישראלי, בתחומי מדינת ישראל, לפי רמת הקירבה לריכוזי אוכלוסיה ואזורי סיכון.

ריבוי הארועים המתוארים לעיל, כמו גם הסכנה הרבה הגלומה בהם לאוכלוסיה של מאות אלפי בני אדם מחייבים להדק את האכיפה ולהחמיר את הענישה על עבריינים סביבתיים באזורי התעשייה המדוברת, כדי להבטיח את קיום החוק, להרתיע אחרים מפני הפרתו ולהגן כראוי על הציבור.

15) תכנית מתחם בז"ן שאושרה לאחרונה על ידי הועדה המחוזית לתכנון ובנייה של מחוז חיפה עוררה ויכוח ציבורי קשה והיתה אחת העילות להקמתה של הועדה. במהלך עבודתנו, בעת הביקור שערכנו במפרץ חיפה, הסתבר לנו שהועדה המחוזית כבר קיבלה החלטה בנושא וההחלטה אף הוצגה בפנינו. הועדה המחוזית החליטה לקבל את מרבית המלצות החוקרת שמונתה על ידיה לבחון את ההתנגדויות הרבות שהוגשו, ולאשר את התכנית בכפוף לכמה תנאים שהעיקריים בהם – היתרי בנייה ינתנו רק בתנאי שאין בהם כדי לגרום לעלייה בקצב פליטת המזהמים בהשוואה למצב הקיים; במועד אישור כל היתר בנייה יעמדו המפעלים במתחם בכל הדרישות הסטטוטוריות שנקבעו להם ע"י המשרד להגנת הסביבה; וכן שתנאי למתן כל היתר בנייה למתקן חדש יהיה פרסום דבר הבקשה להיתר, כך שכל אדם הרואה עצמו נפגע מהבקשה יהיה רשאי להגיש השגה מנומקת לוועדה המקומית המשותפת.

כפי שאמרנו בראשית דברינו, ועדת כנסת איננה ערכאת ערעור על החלטות מוסדות תכנון. עם זאת, מעמדתנו הכוללת כפי שפרטנו לעיל עולה כי **אנו לא היינו מסתפקים במניעה של עלייה נוספת בקצב פליטת המזהמים לאוויר בהשוואה למצב הקיים – ובהתחשב בנתוני התחלואה החמורים בחיפה וסביבותיה, אנו סבורים שהמדיניות הראויה הינה חתירה להפחתת הזיהום בפועל.**

15א. בימים אלה נודע לנו שחברת בז"ן בחרה לערור – מטעמיה היא, על החלטת הועדה המחוזית. נוכח הערר תגיע הסוגיה למועצה הארצית לתכנון ובנייה ואנחנו מניחים **שבעת הדיון בערר תובא בפני המועצה הארצית גם עמדתנו.**

16) קרקעות הצפון – ההחלטה לרכז תעשיות וריכוזים של חומרים מסוכנים, בין השאר חוות דלק, בקרקעות הצפון נועדה לפנות אותם ממקומות אחרים סמוכים לריכוזי אוכלוסיה באזור מפרץ חיפה. יש טעם רב בפינוי מתקנים וחומרים מסוכנים מריכוזי אוכלוסיה. מצד שני, ההחלטה לרכז חומרים ומתקנים מסוכנים באזור אחר של קרקעות הצפון יוצרים רמת סיכון מאד גבוהה הן בהיבטים השוטפים והן בהיבטים של מצבים מיוחדים או תקלות או תאונות בעתיד. בהקשר זה צריך להביא בחשבון במיוחד את לקחי העימותים הצבאיים בשנים האחרונות וגם את מסקנות ועדת שפיר לבחינת סוגיית החומרים המסוכנים במפרץ חיפה. אי אפשר להתעלם מהעובדה שהחלטה על הקמת

המתחם החדש בקרקעות הצפון, בכפוף לסוג התעשייה ואיכות המתקנים שיוצבו בו, עלולה להגביר ולהחמיר את רמת הזיהום הכללי באזור המפרץ. יודגש בהקשר זה שהמגבלה שמקבעת את קצב פליטות המזהמים ממתחם בז"ן לא תחול על קרקעות הצפון, ובאופן תאורטי ניתן להוסיף למתחם זה גורמים שיגבירו את זיהום האוויר באזור, כל עוד לא יחרגו מתקני הסביבה שנקבעו בחוק אוויר נקי.

17. הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה אישרה את תכנית קרקעות הצפון לאחר דיון בהתנגדויות במאי 2014. הוועדה החליטה לקבל חלק מההתנגדויות לתכנית ולאשרה בכפוף לכמה תנאים. בין השאר קבעה הוועדה כי איכות האוויר בסביבת החווה לא תחרוג מערכי הסביבה בצמוד ומחוץ לגדר המתקן, ומערכי היעד בשכונות המגורים הסמוכות לחווה. אנו מצרפים את קולנו לקביעה זו וכן גם לקביעת הוועדה שהשימושים המותרים במתחם קרקעות הצפון יוגבלו ובין היתר יימנע אחסון קונדנסאטים בתחומי המתחם. אנו תומכים גם בעמדתו של המשרד להגנת הסביבה, כפי שנמסרה למרכז המחקר והמידע של הכנסת, לפיה מתחם קרקעות הצפון לא יהיה מיועד לפיתוח של התעשייה הפטרוכימית, ולא יהווה למעשה, הרחבה של מתחם בז"ן הצמוד לו. נציין כי תושבים וארגוני סביבה הגישו ערר על ההחלטה בטענה שהוועדה לא נתנה מענה לכלל ההתנגדויות, ביניהן כאלה הקשורות לסוגיות בטיחותיות וביטחוניות של ריכוז חומרים מסוכנים במתחם זה. לדעתנו טענות אלה הינן כבדות משקל והן צריכות להישקל לעומק בידי מוסדות התיכנון.

18. במהלך תקופת עבודתנו פורסם בתקשורת תחקיר קשה בסוגיית זיהומי קרקע במתחם חוות הדלק המיועד לעבור לקרקעות הצפון. התחקיר מצביע, לכאורה, על חולשה גדולה של האכיפה הסביבתית במתחם. אסור לאפשר, בתנאים אלה, העברה של הזיהום מאתר אחד לאחר. בכל מקרה חייבים להדק את האכיפה ולהחמיר את הענישה עם עבריינים סביבתיים באזורי התעשייה המדוברת.

עמדת המשרד להגנת הסביבה, עיריית חיפה ומשרד הפנים היא שהמצב הנוכחי, שבו חוות הדלקים ממש צמודות לקריית חיים הוא בלתי סביר. אכן, המצב הקיים הוא בלתי סביר, ובכל מקרה יש צורך בניקוי זיהום הקרקע והמים שנוצר. במידה שחוות הדלקים אכן תועבר למיקום אחר חיוני להקפיד בו על שמירת תנאים סביבתיים מחמירים (מתקני אחסון חדשים ומתקדמים), ביצוע אכיפה, ובוודאי הימנעות מהקמה של מתחם פטרוכימי נוסף בקרקעות הצפון, וזאת על מנת למנוע מצב של העברת הזיהום ממקום אחד למישנהו.

כל אלה יחייבו פתרון תקציבי הולם, קודם כל לנושא ניקוי הקרקע והמים בקריית חיים, וכן להקמת המתקן החדש והמתקדם בכל מקום שייבחר.

19. ניטור: קיימת בעיית נתונים אמיתית ביחס להיקפי הזיהום ממפעלי התעשייה במפרץ חיפה. כך למשל, חסר לנו סיכום כולל של נתוני הניטור הרציף המתבצע בארובות המפעלים. העדר נתונים זה פוגע לא רק בעבודתנו אלא גם ביכולת של המשרד להגנת הסביבה ושל רשויות נוספות לבצע אכיפה

אפקטיבית של החקיקה הסביבתית הרלוונטית. יש בכך גם פגיעה בשקיפות הנדרשת וביכולתו של הציבור לקבל באופן נגיש מידע חשוב זה.

במהלך עבודת הוועדה נשמעו טענות מפי ארגוני הסביבה השונים על מחסור בתחנות ניטור, ועל כך שריכוזם של חומרים שונים באוויר אינו מנוטר. על-פי נתוני איגוד ערים חיפה שנמסרו למרכז המחקר והמידע של הכנסת, אין כיום מחסור בתחנות ניטור רציף ברחבי חיפה והסביבה. אולם, על-פי עמדת האיגוד, **יש צורך בתוספת תקציבית של כמיליון שקלים בשנה על-מנת לנטר כ-8 חומרים נוספים אשר ייתכן וריכוזם עולה על הרצוי ועל המותר על-פי החוק**. מנכ"ל איגוד ערים ציין כי במידה וחריגות כאלו אכן קיימות (במיוחד חריגות במתכות כבדות בתוך חלקיקים נשימים), הן יכולות להשפיע על רמת התחלואה באזור, ולספק הסבר אפשרי לעודף התחלואה המצוי בנפת חיפה. בנוסף לניטור הרציף המתבצע על-ידי המפעלים, והדיגומים בארובות שמתבצעים במעבדה בלתי-תלויה, בהזמנת המפעל, מבצע המשרד להגנת הסביבה גם **דיגומי פתע** מטעמו בארובות המפעלים, וזאת בהתאם למסגרת התקציבית. תדירות עריכת דיגומי הפתע נקבעת על-פי רמת המסוכנות של המפעל, כפי שמוגדרת על-ידי המשרד להגנת הסביבה, ועומדת על פעם בשנתיים עד ארבע שנים. **בשנת 2013 לא בוצעו כלל דיגומי פתע במפרץ חיפה בשל היעדר תקציב**. בדיקות הפתע הן הכלי המרכזי של המשרד לפיקוח על פליטות המפעלים **באופן בלתי תלוי**, למטרות הרתעה ואכיפה. **אנו סבורים שעל המשרד להקצות משאבים נוספים על מנת להגביר את תדירות בדיקות הפתע**.

20. פיקוח ואכיפה: על-פי נתוני המשרד להגנת הסביבה שנמסרו למרכז המחקר והמידע של הכנסת, יש צורך בתוספת תקני כוח-אדם ותוספת תקציבית לשיפור והשלמת מערך הניטור במפרץ חיפה. בין השאר נמסר כבבחינה שערך המשרד בשנת 2011 נמצא כי במחוז חיפה, בנוסף ל- 11 תקנים קיימים לפיקוח בתעשייה, נדרשים עוד 27 תקנים נוספים. **המחסור בתקני פיקוח ובתקציב לניטור ולאכיפה, שתואר לעיל, מקבל משנה תוקף בהתחשב בהרחבה הצפויה בפעילותם של גורמים בעלי פוטנציאל זיהום גבוה במפרץ חיפה (הרחבה של מתחם בז"ן, קרקעות הצפון, הקמת נמל נוסף, ועוד). עמדת ועדת המשנה כי את התקנים הנוספים הללו חייבים לאשר ולאייש בדחיפות**.

21. סוגיית הנמל – שאלת הצורך של מדינת ישראל בהקמת נמל נוסף באזור מפרץ חיפה חורגת מתחום המנדט של וועדת המשנה. בפנינו הועלו טענות קשות על כך שהנמל מיותר ואין בו צורך אך לא הייתה לנו האפשרות ולא הסמכות לבחון את הטענות האלה לעומקן. עם זאת, מצאנו לנכון למחות באופן חד על האמירה שהושמעה בפנינו בעת הסיור שעשינו בנמל על פיה "צריך להקים נמל פרטי חדש כדי לעקוף את וועד העובדים בנמל חיפה הנוכחי". **ויכוחים עם וועד העובדים ואף רצון של מאן דהוא להפחית בתנאי שכר העבודה, לא יכולות להיות כשלעצמן הצדקה להקמתו של נמל נוסף**. במיוחד כאשר נאמר שהנמל החדש לא בא לפגוע או לחסל את הנמל הקיים אלא רק להתחרות איתו. לא הצלחנו להבין כיצד תתאפשר תחרות כזו כאשר בנמל הקיים יישארו תנאי העבודה הקיימים ואילו הנמל החדש ייהנה גם ממיתנים חדשים ומשוכללים יותר וגם מכוח עבודה זול יותר. מצאנו לנכון להביע את התמיהה הזו.

22. איננו יודעים האם דרושה לישראל הקמתו של נמל נוסף במפרץ חיפה אבל גם אם יש צורך להגדיל במידה ניכרת את היכולת הנמלית של ישראל, סוגיה שהיא כאמור מחוץ למנדט שלנו. **עלינו להידרש לתכנית המוצעת בהיבטים התכנוניים והסביבתיים ולבחון את שאלת קיומה של חלופה מזיקה פחות מהבחינה הסביבתית והתכנונית מהחלופה המוצעת כרגע.** במסגרת דיוני הוועדה הוצגה בפנינו לפחות חלופה אחת עליה נטען כי היא מסוגלת לתת מענה להיקפים החזויים העצומים של פעילות עתידית בנמלים במסגרת הרחבה ושינויים בנמל הקיים. נציין כי חברת נמלי ישראל אינה מקבלת את החלופה הזו ואף מתחה עליה ביקורת. עיון בהתייחסותה של חברת נמלי ישראל וכן של עיריית חיפה מלמד כי חלק מביקורתה על החלופה הנזכרת הן בסוגיות שבהחלט ניתן להטמיע במסגרת החלופה הנ"ל ואינן מספקות הסבר מדוע יש לדחות אותה מכל וכל. למרות השלב המאוחר בו נמצאים הדברים **אנחנו ממליצים על בדיקה תכנונית מעמיקה נוספת של סוגית הקמת הנמל תוך התמקדות בשכלול והוספת יכולת ורציפים במסגרת הנמל הנוכחי במקום הקמתו של נמל חדש.**

23. **להקמת נמל נוסף במפרץ חיפה תהינה השפעות סביבתיות ניכרות.** סוג אחד של השלכות סביבתיות קשור להקמת הנמל. סוג שני קשור לתפעול השוטף של הנמל. ההשלכות הסביבתיות של הקמת הנמל נבחנו בתסקיר השפעה על הסביבה שנערך בהתאם להנחיות המשרד להגנת הסביבה. התסקיר בחן בין היתר את הסוגיות הבאות: שינוי משטר הגלים, שינוי תבניות זרמי הים, שינוי המשטר הסדימנטולוגי, שינוי צורת קו החוף, פוטנציאל הפגיעה בחי ובצומח הימי במפרץ, פוטנציאל הפגיעה באיכות נחל הקישון, שינויים באיכות המים, בריחת אצות, השפעות על יונקים ימיים, השפעות רעש והשפעות נופיות. סוגיה סביבתית מרכזית קשורה לכרייה הנדרשת של כ-19 מיליון מ"ק של חול לצורך עבודות המילוי והייבוש. התסקיר מצא הן סיכונים בטווח הקצר לפגיעה בבתי גידול בחלק מרכסי הכורכר ושינויים באיכות המים, והן השפעות קבועות הקשורות לחפירה והדורות מיתון. מכאן מתחייב ניהול וניטור סביבתי קפדני והקפדה על העדר חריגה ממתחם "ההשפעות הקבילות", כתוארן בתסקיר.

24. **בעוד שההשלכות הסביבתיות של הקמת הנמל נבחנו בתסקיר, לא נעשתה עדיין בחינה כלשהיא של השפעות הפעלת הנמל על הסביבה היבשתית, על איכות האוויר, על החשיפה לחומרים מסוכנים, על זרימת התשטיפים לים וכיוצא באלה, וזאת בשל עריכת הפרדה בין התכנון להקמת המבנים הימיים ולמקורות החול הדרושים לשם כך, לבין תכנית העוסקת במבנים ובשימושי הנמל.** אנחנו רואים בחומרה את העובדה שמהלך כל-כך גדול של הקמת נמל חדש יוצא לדרך כאשר נבחנה סביבתית רק סוגיית הקמת מבנה הנמל אבל טרם התבצעה בחינה סביבתית מקבילה של השלכות הפעלתו. השפעותיהן הסביבתיות של נמלים הן ניכרות. כפי שמסכם דו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת "לפעילות נמלית השפעה ניכרת על איכות הסביבה בעיר הנמל בכלל ועל איכות האוויר בפרט". אנחנו מפנים לסקירה הנרחבת שנערכה על-ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת בסוגיות אלה. הקמתו של נמל נוסף ללא התחשבות בהשלכות הסביבתיות שלו היא חריגה ברורה מהמדיניות המתבקשת ביחס לאזור מפרץ חיפה, של הפחתת זיהומים סביבתיים ולא הוספה עליהם.

שמענו בדאגה מנציגי המשרד להגנת הסביבה שיכולתו של המשרד לחייב עמידה בתנאים סביבתיים בנמל המתוכנן היא מוגבלת כיוון שמירב הסמכות בנושא מצוייה בידי משרד התחבורה ורשות הספנות והנמלים, בין היתר במסגרת הצבת תנאים במכרזי הפעלת הנמל. **איננו מקבלים את המצב שבו המשרד להגנת הסביבה איננו גורם מייעץ בנושא הצבת התנאים הסביבתיים במכרז הנמל.** אנו קוראים לעירובו של המשרד להגנת הסביבה, בקביעת תנאים סביבתיים מחמירים במכרז להפעלת נמל המפרץ, וזאת על מנת להבטיח שאיכות הסביבה ואיכות האוויר בעיר חיפה לא יורעו כתוצאה מהקמת נמל המפרץ לדעתנו ראוי שהמשרד להגנת הסביבה יהיה הגורם המאשר של התנאים הסביבתיים במכרז.

בנוסף, אנו קוראים למשרד התחבורה לקדם בהקדם האפשרי את החקיקה הנדרשת מתוקף חתימתה של ישראל על אמנות בינלאומיות בנושא הפחתת זיהום מפעילות אניות וכלי שיט בישראל.

תמונת המצב הכוללת המצטיירת בפנינו בהיבטים הסביבתיים של הקמת נמל המפרץ מובילה אותנו למסקנה שלא נעשתה כאן מבחינה מספקת של חלופות ומשמעויות סביבתיות של החלטה כל-כך משמעותית ומרחיקת לכת.

25. שמענו בדאגה את חששותיהם של רשות נחל הקישון, המשרד להגנת הסביבה ומשרד הפנים בנושא פארק נחל הקישון. פארק זה מיועד להיות הריאה הירוקה המרכזית להנאתם של תושבי מפרץ חיפה. **על מנת שהפארק יהיה משמעותי ויחבר בין חלקי המטרופולין השונים חייבים לשמר את גודלו, כך שלא יפחת מ-586 דונם.** כל השטח שמיועד לפארק הינו בבעלות המדינה, והוחכר לחנ"י. במצב הנוכחי, אם לא יהיה הסכם שיסדיר הקצאת קרקע חלופית לחנ"י בעבור שטחים לוגיסטיים בעורף הנמל – חיפה עלולה להיוותר ללא פארק מטרופוליני. אנו קוראים לגורמים הרלוונטיים – חנ"י, משרד האוצר, עיריית חיפה, רשות נחל הקישון לקדם בנחישות פתרון שיאפשר הקמתו של הפארק בגודלו המיועד. בכל מקרה וככל שיורחב נמל חיפה או יוקם נמל נוסף במפרץ, ראוי לקבוע שחלק מפרוייקט הפארק ימומן מהרווחים הצפויים עקב כך.

אשר על כן, סיכום המלצותינו הוא:

26. ההתייחסות לסוגיות של מפרץ חיפה חייבת להיות כוללת ולשלב את הממדים השונים והסוגיות השונות למבט כולל אחד. זו אחת החולשות המרכזיות של ההחלטות המתקבלות כיום, כאשר כל אחת מהסוגיות נבחנת בנפרד, בלי התייחסות להצטברות שלהן, ולהשפעה הכוללת שנוצרת על תחומי החיים, הסביבה, והבריאות של מפרץ חיפה ותושביו. זאת ועוד, התכניות הרבות המסדירות כל סוגיה מקשות על הציבור להביט בתמונת המצב בכללותה, דבר הפוגע באופן מהותי בשיתוף הציבור בהליכי התכנון.

27. ההחלטות שמתקבלות כיום באזור הזה עלולות לסכל את אפשרות התפתחותה של ריקמה מטרופוליטנית רציפה. סוגיית התפתחותו האורבנית של מטרופולין חיפה חייבת לעמוד בפני מקבלי ההחלטות בבואם לקבל החלטות תכנוניות ביחס לעתידו של האזור. **אנו מוטרדים מכך שרצף ההחלטות המתקבלות עתה עלול ליצור רצועת הפרדה תעשייתית בלב המטרופולין הזה**, רצועה שתפריד בין עיר הכרמל לבין ערי הקריות, ברצף שמתחיל מנמל המפרץ ועורף הנמל וימשך אל מתחם התעשיות הפטרוכימיות ואל ריכוז התעשיות והחומרים המסוכנים המתוכנן במיתחם קרקעות הצפון.

28. עלינו לקרוא את נתוני התחלואה הקשים של האוכלוסיה באזור מפרץ חיפה יחד עם הנתונים ביחס לרמת הפליטות התעשייתיות המסוכנות באזור מפרץ חיפה, המצביעים על כך שמדובר באזור העמוס בארץ בפליטות מזהמים. נתונים אלה חייבים להיות הבסיס לקביעת המדיניות התכנונית-סביבתית באזור המפרץ, במבט לעתיד. זאת, בין היתר, על יסוד עקרון הזהירות המונעת. עקרון זה **צריך שינחה גם את הרשות המבצעת בכלל ואת מוסדות התכנון בפרט שכן אלה עוסקים בעיקר בעיצוב המרחב הציבורי לעתיד לבוא ועליהם לתת לעקרון זה משקל ראוי במסגרת החלטותיהם. לפיכך, ממצאי התחלואה החריגים באזור מפרץ חיפה מחד גיסא, ועומס הזיהום הקיים באזור המפרץ, מאידך גיסא, חייבים להיות קו מבחן עיקרי להחלטות התכנוניות המתקבלות ביחס לאזור זה.**

29. בבואם לדון ולהחליט בתכניות שיש בהן פוטנציאל לגרימת מפגעים סביבתיים במפרץ חיפה על מוסדות התכנון לשקול בכובד ראש את המצב הנוכחי, את הצורך לנקוט בפעולות אקטיביות להפחתת המפגעים הקיימים ואת המדיניות המבקשת לצמצם את המפגעים ולא להעמיס על האזור מפגעים נוספים, בהתבסס על עקרון הזהירות המונעת. לכן, לדעתנו, מן הראוי לבחון את התכניות המוצעות באזור זה בראיה כוללת ולא במקטעים בלתי קשורים זה לזה. יש לשאוף לצמצם, במסגרת תכניות אלה, את

המפגעים בכלל וזיהום האויר בפרט, על מנת להגשים את השאיפה המעוגנת בדין להתקרב, ככל האפשר, לערכי היעד ולערכי הייחוס. לנוכחות באויר של מזהמים שנקבעו לפי חוק אויר נקי.

30. באזור מפרץ חיפה שורה ארוכה של מפעלי תעשייה המרכזים בתוכם כמות ניכרת של חומרים מסוכנים במגוון רחב. ריכוז גבוה זה של מפעלים וחומרים מסוכנים יוצר, מיניה וביה רמת סיכון גבוהה להתרחשות ארועי חומרים מסוכנים ואפילו ארועי אסון המוני. יש מקום, אפוא, לבחון באופן מיידי את ההיערכות הראויה הן למניעתם של ארועים כאלה, הן להתמודדות עמם והן למניעת הגדלת הסיכון בעתיד.

31. אי אפשר להמשיך ולהשלים עם מצב בו אירועי חומרים מסוכנים הם שיגרה באזור מפרץ חיפה. ריבוי הארועים מחייב הגברה של פעולות הפיקוח והאכיפה בתחום זה. אנו מברכים על הקמתו של צוות לבחינת ריבוי הארועים האמורם בידי השר להגנת הסביבה אשר הונחה להכין תוכנית להרחבת פעילות הפיקוח והאכיפה ולהגברת השקיפות מול התושבים, וקוראים לו לקבל את ההחלטות המתחייבות כדי להפסיק את שיגרת התקריות המסוכנות באזור המפרץ.

32. ברמה הלאומית, נדרשת בחינה כוללת של המצב בו מרוכזים מפעלים וחומרים מסוכנים באזור כה מאוכלס. זו שאלה של מדיניות החייבת להיבחן במלוא הרצינות נוכח הסיכונים הקיימים באזור זה הן ברמה הביטחונית והן ברמה הבטיחותית. יש לשקול בכובד ראש לאילו תעשיות וחומרים מסוכנים ישראל באמת זקוקה, ואילו תעשיות וחומרים מסוכנים אינם נדרשים אצלנו בהיקפים גדולים וגדלים.

לאחר שהסוגיה הזו תיבחן לעומקה ברמה הלאומית צריך יהיה לבחון את מיקומן של התעשיות והחומרים המסוכנים שהם אכן חיוניים למשק הישראלי, בתחומי מדינת ישראל, לפי רמת הקירבה לריכוזי אוכלוסיה ואזורי סיכון.

33. על יסוד ההמלצות הכלליות שתוארו לעיל, ועדת המשנה מצאה לנכון לאמץ המלצות פרטניות לעניין כמה סוגיות שהועלו בפניה:

א. תכנית הרחבת מתחם בתי הזיקוק לנפט (בז"ן) קביעת הוועדה המחוזית לתכנון שיש לשתף את הציבור בכל בקשה עתידית לבניה במתחם בז"ן היא נכונה, אולם, אנו לא היינו מסתפקים במניעה של עלייה נוספת בקצב פליטת המזהמים לאויר בהשוואה למצב הקיים – ובהתחשב בנתוני התחלואה החמורים בחיפה וסביבותיה, אנו סבורים שהמדיניות הראויה הינה חתירה להפחתת הזיהום בפועל.

ב. מתחם "קרקעות הצפון" – אנחנו מצרפים את קולנו לאמירת הוועדה המחוזית לתכנון ובניה לפיה איכות האויר בסביבת חוות מיכלי אכסון החומרים המסוכנים במתחם זה לא תחרוג מערכי הסביבה בצמוד ומחויף לגדר המתקן, ומערכי היעד בשכונות המגורים הסמוכות לחווה, וכן גם להחלטה להגביל את השימושים המותרים במתחם קרקעות הצפון ובין היתר ימנע אכסון קונדנסאטים בתחומי

המתחם. אנו תומכים גם בעמדתו של המשרד להגנת הסביבה שנמסרה למרכז המחקר והמידע של הכנסת, לפיה מתחם קרקעות הצפון לא יהיה מיועד לפיתוח של התעשייה הפטרוכימית, כך שלא יהווה הרחבה של מתחם בז"ן הצמוד לו. מעבר לכך, חייבים לדעתנו לבחון בכובד ראש גם את טענות התושבים וארגוני הסביבה לפיהן לא ניתן מענה לסוגיות בטיחותיות וביטחוניות של ריכוז חומרים מסוכנים במתחם זה. אכן, המצב הקיים הוא בלתי סביר, ובכל מקרה יש צורך בניקוי זיהום הקרקע והמים שנוצר במתחם חוות הדלק הנוכחית. במידה שחוות הדלקים אכן תועבר למיקום אחר חיוני להקפיד בו על שמירת תנאים סביבתיים מחמירים, פיקוח ואכיפה. אנו קוראים למשרד האוצר לתת מענה תקציבי לניקוי הקרקע והמים במתחמי חוות הדלק הנוכחיים, ובמידה וינתן המענה הדרוש לסוגיות שהועלו לעיל, גם למצוא מקור למימון העברת חוות הדלק לאתר שיימצא ראוי למטרה זו.

ג. הקמת נמל ימי חדש – "נמל המפרץ" - אנו ממליצים על בדיקה תכנונית מעמיקה נוספת של סוגית הקמת הנמל תוך התמקדות בשכלול והוספת יכולת ורציפים במסגרת הנמל הנוכחי במקום הקמתו של נמל חדש. אנו רואים בחומרה את העובדה שמהלך כל-כך גדול של הקמת נמל חדש יוצא לדרך כאשר נבחנה סביבתית רק סוגיית הקמת מבנה הנמל אבל טרם התבצעה בחינה סביבתית מקבילה של השלכות הפעלתו. הקמתו של נמל נוסף ללא התחשבות בהשלכות הסביבתיות של הפעלתו היא חריגה ברורה מהמדיניות המתבקשת ביחס לאזור מפרץ חיפה, של הפחתת זיהומים סביבתיים ולא הוספה עליהם. אנו קוראים לעירובו של המשרד להגנת הסביבה, בקביעת תנאים סביבתיים מחמירים במכרז להפעלת נמל המפרץ, וזאת על מנת להבטיח שאיכות הסביבה ואיכות האוויר בעיר חיפה לא יורעו כתוצאה מהקמת נמל המפרץ. לדעתנו ראוי שהמשרד להגנת הסביבה יהיה הגורם המאשר של התנאים הסביבתיים במכרז.

בנוסף, אנו קוראים למשרד התחבורה לקדם בהקדם האפשרי את החקיקה הנדרשת מתוקף חתימתה של ישראל על אמנות בינלאומיות בנושא הפחתת זיהום מפעילות אניות וכלי שיט בישראל.

אנו קוראים לגורמים הרלוונטיים- חנ"י, משרד האוצר, עיריית חיפה, רשות נחל הקישון לקדם בנחישות פתרון שיאפשר הקמתו של פארק הקישון בגודלו המיועד (586 דונם לפחות). בכל מקרה וככל שיורחב נמל חיפה או יוקם נמל נוסף במפרץ, ראוי לקבוע שחלק מפרוייקט הפארק ימומן מהרווחים הצפויים עקב כך.

34. קיימת בעיית נתונים אמיתית ביחס להיקפי הזיהום ממפעלי התעשייה במפרץ חיפה. כך למשל, חסר לנו סיכום כולל של נתוני הניטור הרציף המתבצע בארובות המפעלים. העדר נתונים זה פוגע לא רק בעבודתנו אלא גם ביכולת של המשרד להגנת הסביבה ושל רשויות נוספות לבצע אכיפה אפקטיבית של החקיקה הסביבתית הרלוונטית. יש בכך גם פגיעה בשקיפות הנדרשת וביכולתו של הציבור לקבל באופן נגיש מידע חשוב זה.

35. אנו סבורים שעל המשרד להגנת הסביבה להקצות משאבים נוספים על מנת להגביר את תדירות בדיקות הפתע המתבצעות על ידיו במפעלים הפולטים מזהמים.

על-פי נתוני המשרד להגנת הסביבה שנמסרו למרכז המחקר והמידע של הכנסת, יש צורך בתוספת תקני כוח-אדם ותוספת תקציבית לשיפור והשלמת מערך הניטור במפרץ חיפה. **עמדת ועדת המשנה כי את התקנים הנוספים הללו חייבים לאשר ולאייש בדחיפות.**